

**Abonamentul:**

Pentru monarhie:  
Pe an 12 cor.,  $\frac{1}{2}$  an  
6 cor.,  $\frac{1}{4}$  an 3 cor.

Pentru străinătate:  
Pe 1 an 18 fr.,  $\frac{1}{2}$   
an 9 fr.,  $\frac{1}{4}$  an  
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fiecare  
Sâmbătă

# Unirea

**Inserțiuni:**

Un șir garmond:  
edată 14 fl., a doua  
oară 12 fl., a treia  
oară 10 fl.

Tot ce privește șoala  
să se adreseze la: Re-  
dacțiunea și admini-  
strațiunea „Unirei”  
în  
Blaj.

**Foaie bisericească-politică.****Anul XX.****Blaj, 19 Februarie 1910.****Numărul 8.**

## Guvernul și naționalitățile.

În crizele politice, ce s'au perândat acum de câțiva ani în țara ungurească chestiunea naționalităților a jucat un rol foarte important. Partidele maghiare beligerante nu-i vorbă s'au ferit să arete și cea mai mică înclinare, că ar vrea să steie de vorbă cu naționalitățile, dar vedeau ele totuși, că orice fac, oricum ar vrea să ne încunjure, se lovesc de un zid de granit, de chestia naționalităților. Coaliția nici chiar act nu a voit să iee, că în parlament există un club al deputaților naționaliști, ba Wekerle, văzând cum aceasta chestiune iese mereu la suprafață în toate întreprinderile lor, ca să se liniștească pe sine și să liniștească și pe ceilalți patrioți, a declarat în dieta, că „nálunk nem létezik nemzetiségi kérdés,” la noi nu există chestie de naționalități. Astfel de declarații le plăceau patrioților noștri cu toate că simțiau ei bine, că realitatea e alta, că la noi există chestie de naționalități și încă mai arzătoare decât în Austria.

Partidul 48-ist simția foarte bine, că programul său este absolut utopist, că este imposibil, ca să se poată cândva realiza ceva din postulatele maghiare, până ce nu vor rezolvi chestiunea naționalităților. Că vor cere înzădar bancă autonomă, armată maghiară, teritoriu vamal independent, din Viena li-se va răspunde totdeauna scurt și — negativ. Fața de preponderanța maghiară în Viena vor stă mereu cu naționalitățile, pe cari Viena totdeauna a știut să le țină în credința cătră sine. Și s'au putut convinge coaliția și maghiarii, că deși tot guvernul a stat pe punct de vedere 48-ist, deși au avut toată puterea, toată dispunerea asupra țării, n'au putut ajunge la nimica, nu pentru machinațiunile partidelor 67-iste, nici pentru alte motive, ci pentru — naționalități. S'a apucat guvernul se facă reforma electorală, se introducă votul universal și l-a nimica n'a putut ajunge. Partidele s'au frământat toate una cu alta, Andrassy a pregătit un proiect fantastic, ticluit și petecit tot în favorul lor și nici în acela nu s'a încrezut, nu a cutezat să-l aducă în

dieta, de frică, să nu ajungem și noi factori în țara aceasta. Cu un cuvânt dieta, care moare acuma și partidele extremiste, cari s'au coudunat sub șefia lui Apponyi, Andrassy, Kossuth și cari au avut două în program: crearea statului unitar maghiar în lăuntru și desrobirea Ungariei față de Austria în afară, a dat de mal în toate acțiunile mai mari ale sale din cauza — naționalităților. Asta e un așa fapt, pe care înzădar s'ar încercă patrioții noștri să-l conteste, căci istoria acestor trei ani o adevăresc în de-ajuns.

Lucru natural, că dacă a venit un alt guvern al Măiestății sale la la cârma țării, cea dintâi datorință a acestui guvern ar fi fost să caute și constate cauza morții celui dintâi și să se nisuiască a evita calea, care a dus pe cel dintâi la groapă. Și ne-am și bucurat, că actualul ministru-prezident Khuen Héderváry în primele zile ale guvernării sale a căutat a ști și de păsurile noastre, cari și noi trăim în această țară, ne dăm avutul nostru și sângele nostru pentru ea. Indată însă ce guvernul și-a întărit poziția, indatăce

## FOIȚĂ.

### Apariții bolnave în societatea noastră.

(Continuare).

C) Cea din urmă apariție bolnavă, pe care voiesc s'o ating, e specia cea mai proaspetă a relelor noastre, e *separatismul*. E o chestie gingașe, deși n'ar trebui să fie gingașe. Orice popor, care vrea să trăiască trebuie să-și vadă însuși ranele de cari suferă și el să și le lege, să n'astepte să vină străinul.

Înainte de toate, noi nu suntem o clasă socială, descendenți ai unor vechi familii nobilitare. Familiile acestea, cari ne-am avut pe vremuri s'au contopit cu cei puternici și ne-au uitat limba. Nu ni-s de lipsă degetele dela mâni ca să numărăm familiile române, cu vechiu trecut, cari onoare lor, și-au păstrat naționalitatea. Noi, ori vrem ori ba, ne

tragem aproape cu toții din vechiul iobagiu al gliei străbune. Coboriți-vă dela 1800 pe scara istoriei și veți vedea că-i astfel.

La noi, așa dară, n'are nici cel mai puțin înțeles separatismul pe acest motiv. Așa conceput separatismul nostru, cu pretenția, că am formă o elită, o aristocrație, ar fi absurd.

Pe ce se bazează dar separatismul nostru? Eu nu știu pe ce se bazează, dar cunosc singurul motiv, care ar putea îndemna parte din societatea noastră la un fel de separatism teoretic, nu însă practic: acel al culturii intelectuale. La noi afară de o *aristocrație intelectuală*, alta nu poate să sibă loc. Așa o elită vrem și noi, să ne deie Dumnezeu cât mai multă. Pentru ea, deși va fi și se va simți chiar deasupra multora din clasa noastră cultă, nicidecum nu va ridică zid chinez între sine și restul păturii culte, nici chiar între sine și clasa mijlocie sau popor.

La noi însă s'ar părea, că ni-se pregătește nu o astfel de aristocrație intelec-

tuală, ci una întru toate asemenea cu aristocrațiile străine, vecine nouă.

Dacă acest început de separatism s'ar urmă mai departe, cum începe să-și arete capul aproape prin toate orașelele unde sunt și de-ai noștri, ne-ar aduce o mare slăbire în organismul societății noastre și multă pacoste ar urmă de aci. Mă rog, peste tot locul aproape avem două-trei familii de frunte, dintre cari unele o iau de tot pe seriosul și nu se amestecă cu alții; nu participă unde participă alții etc. Și nu hagă de seamă, că o astfel de tactică e mai mult decât ridicolă. Și tot ridicol e când aceea familie numai atunci se simte bine, când se întâlnește cu altă familie, dintr'alt oraș, care iarăși e separatistă. Pe ce se bazează în cele mai multe cazuri pretenția lor de a se separa? Vedeți d-voastră bine, că e ridicol: în cele mai multe cazuri pe averea pe care sunt stăpâni, și pe luxul pe care și-l pot permite.

Acesta este un fel de separatism, chiar în sânul păturii noastre culte.

Tisza și-a promis puternicul său sprijin, după ce Andrassy și-a dizolvat partidul și stăpân pe situație au ramas deocamdată Khuen-Tisza și vechii licerali, vedem cum mereu suflă din nou cântecul vechiu, declinarea dela sine a cercurilor conducătoare magiare a oricărei cooperării cu naționalitățile, ba unele foi aduc știrea, că guvernul va purta o luptă crâncenă atât cu 48-iștii, cât și cu naționalitățile. In loc deci ca noul ministru prezident se declare că: „Față de naționalități stau pe baza art. de lege 44 din 1868 și declar că voi executa această lege în toate amănuntele ei. Voi lupta deasemenea cu tot șovinismul societății și a jurnalisticeii maghiare, care vede în tot omul, ce nu vorbește ungurește un dușman al țării. Nu mă rușinez ale spune aceste dela acest loc, pentru că nu mă țin mai mare patriot, ca și cum au fost Deák și Eötvös, cari au făcut aceia lege.“

Durere, că enunțaii de aceste până acum nu am auzit. Și dacă ele nu s'au făcut până acuma, cu greu să vor mai face după aceasta. Ba teamă ne e că și actualul guvern, pentru a avea totuși și o umbră oarecare de popularitate, să umble a o vână tot pe socoteala noastră. Până acuma cel puțin așa au făcut toate guvernele.

Este deci lucru evident, că suntem încă departe de vre-o rezolvire a crizei actuale. Suntem departe pentru că nu a venit încă acel guvern, care se aibă și tăria și îndrăsneala de a lua luptă cu șovinismul nebun și a vorbi pe față de chestia de naționalități. Toate cercurile politice maghiare sunt oarbe de șovinism, și sunt, cari cred, că aceasta e azi o virtute. Dar va trebui să se schimbe situația. Dacă Khuen Hédervary crede, că prin Tisza și-a asigurat viitorul și că nu mai are lipsă de nimeni, atunci se înșeală amar. Pretensiunile 48-iștilor sunt legate de existența lor, de cinstea chiar a poporului maghiar și nu va fi aceea putere, care se poată ține piept cu acelea. Și dacă Khuen Hédervary va și birul țara, în dietă nu va fi în stare se țină lupta și numai dacă vor intra zece 48-iști, presupunând, că aceștia vor considera lupta pentru pretenziunile lor, ca o chestie de onoare.

În constelațiunile viitorului pe noi nu ne vor mai putea ascunde, presupunând se înțelege, că vom ști da dovezi de maturitate politică la toate ocaziunile.

## Theatròn politicòn.

(Priveliștea politicească).

(Continuare).

Un oarecare filozof auzind pe ministrii unui stăpânitor defăimându-l, pentru că plângea pentru niște vestiri intristătoare ce-i venise, „lăsați-l. Ie-a zis filozoful, lăsați-l să plângă, fiindcă cinstea stăpânirii nu-l poate deslipl de firea omenească.“

Cine poate tăgădul, că mulți supuși nu se prăpădesc din pricina pildei celei rele a stăpânitorului? și din potrivă o mulțime de dovezi avem la aceasta, atât din sfânta Scriptură, cât și din celealalte istorii. Când a strigat Iona: „Încă trei zile și apoi cetatea Niniva va fi cu totul zdrobită.“

Împăratul spăimântându-se de prezicerea profetului, s'a îmbrăcat cu un sac și șezând în cenșă, a început să verse șiroaie de lacrimi, și îndată tot norodul său i-a urmat.

Împăratul Caldeilor spurcând vasele bisericii, toți ministrii lui i-au urmat.

Saul trăgându-și sabia și răzîmându-se întrânsa s'a omorât, tot asemenea a făcut și un ostaș al său.

Împăratul Ierovoam fiind închinător de idoli, tot norodul său a început să aducă jertfe la idoli.

Avraam fiind iubitor de străini, toate slugile sale erau asemenea; pentru că îndată ce venia vre-un străin în casa stăpânului lor, ei alergau la ciradă de tăiau vițelul; iar Sara, stăpâna lor, îl gătia cu mare dragoste pentru oaspeți

Ahesalom fiind nelegiuit, erau și toate slugile lui nelegiuite; pentru că ei au omorit într'un ospăț pe Amon fratele stăpânului lor.

Bogatul acela al Evangheliei arătându-se cumplit și nemilostiv cătră săracul

Vine apoi a doua specie, care începe să facă ruptură între pătura cultă întreagă și între societatea mijlocie a meseriașilor ce acum ni-se infiripă. Oricine ne-ar atăca în privința adevărului acestei afirmări, îl vom îndreptă la exemplele vieții zilnice și se va convinge. Va vedea, că nu-i lozincă socialistă, ci, din păcate, un adevăr nespus de dureros.

Noi pe de-o parte indemnăm într'una poporul și toată lumea să-și deie copiii și la meserii, că meseria e plug de aur. Și bine facem. E adevărat, că o clasă mijlocie puternică va fi singură în stare să ne cucerască orașele, dacă va fi s'aveam odată orașe românești.

Însă, să nu fie cu supărare, când vine un meseriaș în mijlocul nostru, mulți strâmbă din nas, ori poate mai ales — multe. Când primim vre-o invitație la petrecerile lor puțin mergem, când aranjem noi ceva, nu-i invităm. Mă rog, nu suntem pe-o treaptă socială? Alta ar fi dacă ne-ar stă în față cutare mare comerciant străin.

Admitem, că suntem pe-o treaptă culturală, dar, pentru Dumnezeu, cum să ajungă meseriașul român pe-o treaptă culturală baremi mai aproape de tine, dacă tu îl îmbrânțești la cel dintâi pas ce-l îndreaptă spre tine? Și cum să fie comerciantul român ca cutare mare comerciant străin, la care strămoșii săi au început afacerea și ei o continuă numai? Cum dacă nici nu-l spri-

jinești cel puțin, decum să-l faci să simtă, că-i român ca și tine?

Până acum avem un noroc: acela că-i mică clasa de mijloc încă. Dar cât ce se va întări, dacă vom trăi în separatism față de ei, sigur se vor asocia cu străinii de tagma lor și mai curând ori mai târziu vor ajunge, cu aceia deodată, în brațele socialismului internațional.

Scopul nostru însă nu poate fi acesta. Nu suntem atât de bogați și de tari încât să ne putem permite luxul de a cinsti străinilor elementele, cari ar putea sluji spre întărirea noastră. Și e un adevăr cunoscut: o clasă mijlocie harnică, trează, adăpată de cultură națională e sprijinul cel mai puternic în orice reorganizare socială. Din firea ei mai practică, această clasă află mai ușor mijloacele de a da viață principiilor eminate dela conducătorii unui popor.

Noi, până a nu cunoaște foloasele ce ni-le poate aduce o clasă mijlocie, cercăm, poate inconștient, s'o depărtăm dela noi. Și nu s'ar cere doar nici o jertfă din partea noastră, ca pe acești oameni harnici să-i câștigăm între cei mai buni luptători. Zdrobind piedecile închipuite, dar nu reale, ce ne țin la distanță de ei, sprijinindu-i pe ei în locul străinilor, ne-am folosi doar nouă înșine. Azi, când principiul muncii s'a nobilitat așa de mult, când și-a primit aprecierea și consfințirea meritată, e cel mai puțin co-

pilărească ținută unora de a se separa pe baza deosebirii activității lor.

Al treilea fel de separatism, între noi și popor, nu seamănă cu cele două amintite mai înainte.

Răceala, depărtarea, ce începe a se observa între noi și popor nu se naște atâta din faptul, că ne-am ține mai presus decât poporul, cât mai ales din neinteresul ce i-l purtăm.

La noi s'a obișnuit toată lumea, de câteori e vorba de o acțiune ce are menirea de-a intra adânc în masele poporului, de-a bate toba cea mare la gazete și de-a trezi pe preoți și învățători „căci a lor e datorია“. De câteori nu reușește vre-o astfel de acțiune, acești doi factori poartă vina, după gazete.

Nime nu poate contestă rolul ce preotul și învățătorul poate să-l aibă în astfel de mișcări.

Dar să nu uităm un lucru de căpetenie: Azi nu mai suntem poporul, care să se razime în acțiunile sale numai pe acești doi factori. Mai de mult am fost, pentru că nu prea aveam alți intelectuali. Dar azi, când suntem așa de mulți, să nu ne înșelăm cu privire la datorințele noastre: ce se așteaptă dela preoți și învățători să așteaptă și dela ceilalți intelectuali, ori poate chiar mai mult. Cea mai greșită convingere a zilelor noastre în privința aceasta e următoarea: Mulți intelectuali la noi, mai ales din generația mai nouă spun: „Eu am slujba

Lazar, toți cei din curtea lui s'au arătat asemenea.

Irod, aprinzându-se de mânie, îndată s'au aprins și toată cetatea Ierusalimului.

Bernard zice pentru dânsul: „Nenorocită este cetatea în care stăpânește Irod, pentru că și locuitorii ei vor urma răntărilor lui.“

Asupra unor astfel de întâmplări mai sunt în istorii și alte pilde multime, precum:

Dionisie, tiranul Siciliei, începând să învețe dela Platon geometria, toată cetatea se umpluse de praf, din pricina mulțimii figurilor geometrice, ce se făceau pe fața pământului mai de tot norodul; iar când el s'a predat desfrânarilor, mâncărilor și beuturilor, s'au făcut și toți Sicilienii robi vieții celei stricte și desfrânate.

Alexandru Macedoneanul străbatând cu oștirile în părțile cele mai din lăuntru ale Persii; și ajungând în cele din urmă la un munte foarte greu de trecut, fiindcă vârfurile sale erau acoperite de o zăpadă și ghiață vecinică, lucru ce turburase și umpluse de mâhnire sufletele tuturor ostașilor, el descălucând atunci după cal, a început să meargă înainte prin mijlocul zăpezii și ghetii ce o sfărâmă cu toporul și deschidea drum soldaților. După dânsul urmară prietini și căpeteniile și după aceștia soldații întrecându-se cu mare curaj, care să fie mai aproape de împărat.

Iată ce face pilda cea bună a unui stăpânitor, care numai cu înfățișarea sa înflăcărează inima supușilor.

Ce alt lucru a întărit și a îmbărbătat spre un războiu sângeros pe oastea lui Iuliu Cezar, când s'a războit în potruva lui Pompei celui tiner?

Oastea Cezarului era cu totul înspăimântată și gata să fugă. Nimic alta decât

inflăcărarea ce a pricinuit Iuliu soldaților săi cu pilda sa.

El îi adună pe toți la un loc și le zice: „O fraților! Să știți, că ziua de astăzi, va fi cea mai de pe urmă zi a vieții mele, dar și cea mai de pe urmă a războiului nostru.“ Zicând aceste cuvinte, numai decât să repede la un soldat, îi ia pavaza și sabia din mână și se pornește singur cu o mare iuteală asupra vrășmașilor. Săgețile ploau asupra lui și din două sute de săgeți ce-l lovesc, nici una nu-l rănește; pentru că de unele se apăra cu pavaza; iar de altele cu alte iscusințe Soldații văzând acestea, s'au inversunat ca niște lei și pornindu-se cu turbare asupra lui Pompei, după un sângeros războiu, l-au silit să fugă împreună cu toată oastea sa cea nenumărată. Le-au luat din mână cetatea Cordova și pe celea mai multe căpetenii i-au făcut să nu mai trăiască. Iată ce poate pilda unui împărat viteaz și înțelept!

Mai marii norodului Romei, auzind uciderea de părinți alui Nerone, îndată și toți locuitorii de prin împrejur, urmând pildei lor au început a face jertfe de bucurie din niște astfel de nelegiuiri.

Clodvic, împăratul Franței, primind sfântul botez dela fericitul episcop Remighie, numai decât s'au botezat deodată trei mii de Francezi.

Iată cu ce înlesnire se preface norodul după pilda stăpânitorului.

(Va urma).

### Stipendiștii arhidiecezani.

De abia acum suntem în poziție de a putea publica conspectul studenților, cari se împărtășesc cu stipendii din fundațiunile ce se află în administrarea statului. Motivul acestei întârzieri, e că înaltul guvern, de abia în Ianuar și-a adus aminte de biștii

studenți români, cari au trebuit sau să flămânzească, sau să se îngroade în datorii, în așteptarea stipendiului. Din această pricină totdeauna chestia fondurilor luate în administrație de stat, a format un punct de neînțelegere între biserica noastră și stat. Și chiar și în ultimul sinod scoaterea acestor fonduri de sub administrația statului, a fost reclamat de sinodul protopopesic al Sibiiului.

Iată numele stipendiștilor:

#### I. Fundațiunea „Ramontzai.“

1. Ales. Borza filosof. an. II. B.-pesta 630—
2. Laur. Giurgiu tech. an. III. B.-pesta 630—
3. Ioan Colbazi jur. an. III. Viena 630—
4. Nic. Danilă silvic. an. III. Selmets 630—
5. I. Popoviciu silvic. an. I. Selmets 630—
6. Andrei Murășan jur. an. I. B.-pesta 630—
7. Ilariu Cojocariu jur. an. III. Cluj 200—
8. Iulian Cârje jur. an. III. Cluj . . 168—
9. Octavian Russu jur. an. II. Cluj 168—
10. George Borșan jur. an. II. Cluj 168—
11. Ștefan Oniga, jur. an. I. Cluj 168—
12. Nicolau Solomon jur. an. I. Cluj 168—
13. Corneliu Togan, jur. an. I. B.-pesta 168—
14. Dr. Sim. Nemeș acad. com. Viena 126—
15. Iuliu Crișan medic an. IV. Viena 126—
16. Laur. Fodor, gim. cl. VIII. Blaj 126—
17. A. Romoșan, gim. cl. VIII. Blaj 126—
18. C. Romoșian, gim. cl. IV. Blaj 126—
19. Ilie Maronca, gim. cl. VIII. Gherla 126—
20. Pompeiu German gim. cl. VII. Blaj 126—
21. Teodor Murășan gim. cl. VI. Blaj 126—
22. A. Moldovan, cl. II. real. sup. mil. Késmárton . . . . . 126—
23. Aureliu Pop gim. cl. VI. Sibiu 126—
24. Vasiliu Mircea gim. cl. IV. Zelan. 126—
25. Aureliu Papp, gim. cl. III. B.-pesta 126—
26. Vasiliu Cistean, gim. cl. II. Blaj 126—

#### II. Fundațiunea „Ioan Bobb“.

27. Ales. Bușita, gim. cl. VII. Bistrița 120—
28. Laur. Băbuțiu, gim. cl. VII. Sibiu 120—

cutare. Slujba mea mă ocupă aproape cu totul. N'am ocazia de-a comunica cu țaranul. Și când am afaceri cu el, acestea sunt daraveri de ordin material, sanitar ori altfel, și nu pot, nu-i timp, să-i vorbesc și despre altceva.“

Și crezând așa, îl tratează pe un țaran de al nostru ca pe ori care alt străin și i-se pare că nu-i nici un rău într'asta.

Ei, dar același țaran are de-a face poate și cu un străin. Și străinul înca-l întreabă, îl descoase, se'nțeleg asupra aeloraș afaceri. Țaranul întâi nu crede nimic, nu judecă nimic. Dar pe drum spre casă, ori la el în sat, ajunge la o convingere ce-i stăruie mereu în suflet: ori domn de-al nostru ori altul străin, tot atâta.

La convingerea aceasta, spun nu un vis ci o realitate, au ajuns țaranii noștri în multe părți.

Și nu e de mirat.

Poporul nostru a trăit atâta vreme sub singura conducere a bisericii. Credința, legea lor i-a condus, nu atâta preoții, pentru că știm cu toții gradul de cultură a preoților noastre din veacurile trecute. A trait veacuri întregi, tot cu domni străini în frunte. Și inima lui s'a stăns de răceala ce-o suflă mereu vorbele și faptele străinilor și lumea lui de sentimente a lasat-o să se înveteze într'o sferă tot mai îngustă: în biserică, în familie, în satul lui, cu oamenii din jur la fața de străini a rămas rece inimă poporului

nostru. Am rămas într'o tăcere, într'o muțenie tipică, a căror urme se pot vedea, și azi în puțină comunicativitate a țaranului cu omul cult.

Putem noi aștepta dela un astfel de popor o alipire dintr'una, o însuflețire trainică pentru conducătorii lui, pentru pătura cultă a lui, pentru ideile folositoare ce i-se propagă din partea acestora?

Ca să putem munci cu succes în popor, ca instituțiile noastre să prindă rădăcini adânci în masele largi ale neamului, noi înainte de toate trebuie să ne câștigăm încrederea poporului. Fără aceasta încredere orice pas e zadarnic. Poporul va zice „o fi“ „se poate domnule“, dar nu se va convinge. Chiar de ar face ceva sub impresia momentană, lucrul bun început rămâne curând baltă.

Dar încrederea aceasta nu ne vom putea-o câștiga implinindu-ne simplu slujba ce-o avem, tratându-i afacerile lui ca ale ori-cărui străin. Trebuie să-l facem să simtă în toate afacerile ce le avem cu el, că-i de-un neam, de-o limbă cu noi că ne nutresc aceleași speranțe, că întim spre același ideal. Și nu cu vorba, vezi bine, atunci ar fi o parodie, ci cu fapta.

O astfel de conduită va cere de bună seamă dela noi mai multa zdroaba, poate ne va micșora venitele anuale cu ceva, dar alt chip nu-i ca să întărim legăturile, tot mai să abe între noi și popor.

Și să fim bine înțeleși. Eu nu acuz nici o pătură a societății noastre. Vreau să cred, că toți ai noștri muncesc așa cum muncesc în bună credință, că fac bine. Sunt convins, că nu-i intelectual al nostru care să urască poporul. De altă parte poporul, afară doar de regiunile unde-s stropiți de botezul socialismului, nu urește pătura noastră cultă. Sunt cazuri când dimpotrivă se fălește cu noi. Și cu toate acestea, cele două suflete par'că nu-s rudeni. „Sunt de-ai noștri — spun țaranii despre noi, — dar cu toate acestea noi cu noi și ei cu ei.“ Pe când convingerea țaranului ar trebui să fie aceasta. „Ei cu noi și noi cu ei.“ Numai atunci ar fi ei pătrunși de adevărul, că interesele păturii culte și ale poporului sunt aceleași.

Pentru câștigarea încrederii poporului se cere de multeori chiar jertfe mari. Pentru că în privința aceasta poporul e foarte sensibil. Putem spune, că pretinde o purtare din cale afară corectă. Cea mai mică greșală e în stare să-l instrăineze, să-l depărteze de tine. Pentru că el numai așa își poate închipui un domn de-al nostru: să se deosebească de cel străin ca cerul de pământ.

Vezi bine, în convingerea aceasta a lui e o exagerare. Dar din cât putem e datorința noastră să nu jignim această așteptare exagerată a lui.

Dacă ne-am interesat dar cu toții, în orice carieră de popor și de lipsele lui, dacă ne-am interesat așa ca el să vadă și să simtă

29. Georgiu Pop, gimn. cl. VII. B.-mare 120—  
30. Traian Popa gimn. cl. VI. Blaj 120—  
31. Oct. Anca, gimn. cl. III. Bistrița 120—

### III. Fundațiunea „Petru Maior“

32. Laurean Maior, gimn. cl. VII. Blaj 120—

### IV. Fundațiunea „Gavrila Vaida.“

33. E. Hoblea gimn. cl. VII. Nagykaroy 140—  
34. Iuliu Vaida, gimn. cl. VII. B.-mare 140—  
35. Sim. Gizdav, gimn. cl. V. Făgăraș 140—  
36. Nic. Vaida, gimn. cl. III. B.-mare 140—

### V. Fundațiunea „Efraim Klein.“

37. Aureliu Boteiu, medic. an. V. Cluj 360—  
38. Nicolau Voicu, gimn. cl. VI Blaj. 240—

**Preoți cu crucea în frunte!** Estragem pasajele următoare din o corespondință mai lungă, ce ne trimite un brav preot:

Soartea popoarelor e depusă în mâinile preoților, dela cari atârână vieța sau moartea lor. Misiunea preoților e cu mult mai mare decum și-o închipuiesc unii, de aici vine, că unii preoți cred, că dacă și-a împlinit serviciile pur religioase a satisfăcut datorinței lor în deajuns, apoi de predici numai la zile mari de 2—3 ori pe an își bat capul. Ca și cum predica nu s'ar ține de oficiu, și ea și cum nu prin predici întărești virtuți și stărpești vici. Astfel luminând poporul întărindu-l îndemnându-l la fapte bune, crești un popor deștept, care nu ușor se poate seduce și mitui. De aici porcezi la a doua datorință aștrâns legată de preot, fără de care preot românesc nu se poate nici închipui decum numi, a deșteptă simțământul național în popor, de care chiar azi avem cea mai mare lipsă și arată că precum are da-

că-i vrem binele, ne-am câștigă încrederea lui, și încrederea aceasta ar face apoi să nu se poată observa nici cea mai mică ruptură între noi și popor. Atunci acest separatism impropriu, ce se observă azi, ar dispărea. Și în timpurile mai nouă am avut prilejul să vedem poporul întreg ca o singură tabără, pornind pe urma conducătorilor. Dar ce fel de conducători au fost aceia? Bărbați în cari aveam cu toții încrederea, la cari poporul privea aproape ca la niște sfinți.

Iată, cu îngăduirea d-voastră, unele apariții în societatea noastră, pe cari le-am numit bolnave. Sunt acestea și în viața altor popoare, nu ca apariții ci ca principii cari se pun în practică. La noi din fericire până acum sunt numai apariții, cari însă trebuiesc nesmintit sanate. Să ne amintim, că noi pe plaiurile acestea suntem și vom rămânea un popor de luptă. Iar ostașul trebuie să fie sănătos, treaz, însuflețit, ca să facă ispravă. Să ne câștigăm bunăstare materială, dar aceea s'o punem încă tot la fundamentul cultivării poporului nostru, să n-o schimbăm în pufușor, cu care să cercăm a sbură dela trupină. Să facem din ea arme de apărare culturală, să nu s'aleagă din ea subțiri fășii de mătășă pe cari le sboară vântul.

Să ne întărim cetățuia cu toți voinicii cari ne vin dar să nu-i lăsăm străji de din afară, căci îngrabă rămânem fără ei, ci să-i ducem în lăuntru zidului culturii noastre și acolo să-i punem la pază. Să ne silim a

torința față de stat, astfel ti dă și drepturi deci să se folosească de ele, numai așa se poate numi om și în special român; a merge în frunte, al apăra în toate atacurile și de bună seamă românul nu va mai fi așa fricos și va urmă păstorului său, care va fi demn de numele de „tată“ sau „părinte“ după cum îl numește românul, iară nu năimit, care „văzând lupul, lasă oile și fuge, și lupul le răpește și risipește oile“

Dacă un popor are lipsă de preoți harnici, luptători nelufricați apoi desigur poporul român e cel dintâi. Se intrăm în ori ce sat, odată de pe așezămintele culturale cunoaștem ce oameni locuiesc satul acela, dacă mai schimbăm și vre-o câteva vorbe suntem în chiar cu tot lucrul. Dacă preoțimea română ar purcede uniform în toate, am fi departe pe terenul drepturilor naționali, ar avea respect, contrarii noștri politici, și n'ar mai cercă a îndreptă contra noasta atâtea atacuri îndrăsnețe, știind, că are de a face cu un popor cu conștiința națională, atunci nici porțile iadului nu ne-ar învinge, că cu noi este Dumnezeu, atunci nu am vede la alegeri atâtea români rătăciți prin taberele contrare, scotind deputați străini. Dar de acestea se întâmplă din slăbiciunea preoților, unde sau își lasă turma rătăcită sau chiar și ei e în fruntea celor rătăciți.

Cu durere vedem, că în multe părți locuite de români domnește o amortală generală, nici un semn de viață națională și aceasta din vina preoțimii slabe de inger. Cei mai mulți își văd de daraverile lor personale, iar de a lecul durerile poporului nici gând n-au. Si lasa valurilor. Alții cercă și dacă îndată n-a reușit cu planul lor abzie de luptă Nu trebuie se desepereze nime: poporul român e un popor blând, bun și ascultător dar nu-i deșteptat încă, deșteptă-l și te va urmă cu dragoste. De acestea preoți ne tre-

crește suflete, pe cari să le conducă în viață idealul curat iar nu câștigul.

Grea luptă e aceasta și grea datorință intelectualului, dela noi, recunoaștem, dar cu cât lupta e mai grea, cu atâtea e mai scumpă cununa ce va împodobi capetele dreptilor luptători pentru cultura poporului nostru.

### I. Agârbiceanu.

(sfârșit.)

## DIN IARNĂ.

Florile sporesc pe geamuri  
Cerul învălțit în giulgi  
Peste țurțuri zvârle'n ramuri  
Albii fulgi.

Sub troiane zace drumul  
De viață tot e gol;  
Din hogoag mai iese fumul  
Rotogol.

Dar și el abia se ured  
Spre posomorâtul cer,  
Căci în cale se încurcă  
Strâns de ger.

Ah, nici sufletul meu parcă  
Astăzi nu mai este treaz,  
Și din iarnă se încarcă  
De năcaz.

—\*—\*—

buiese și vom fi învingători, experiența m'a învățat a cunoaște poporul român de cel mai credincios dar și timid fiind de multe rele mâncat; apoi e darnic arată colectele, trebuie să-i câștigă încrederea și te urmează. Deie Dumnezeu se avem preoți buni și naționaliști și isbânda ne va fi sigură.

## Fondul cultural.

Au mai contribuit pentru fondul cultural al Arhidiecezei:

Dr. Iustin Pop, avocat, Deva . . .	1000—
Titu Hațeg, avocat, Lugoj . . .	200—
Dr. Nicolae Ciacian, medic, Pecica	1000—
George Vlassa, capel. militar pens.	
Inoc. . . . .	200—
Nicolae Racota, medic Șeica mare	1000—
„Detunata“, institut de credit, Buciumșasa . . . . .	200—
Dr. Eugen Solomon, medic, Blaj . . .	700—
Ales. Nemeș, jude pens. Gherla . . .	1000—
Nicolae Nestor, canonic, Lugoj . . .	500—
„Libertatea“, Orăștie . . . . .	50—
Ales. D. Donia, preot Vasláb . . . .	25—
Toma Suciu, învățător pens. Ciugudiul inferior . . . . .	20—
Dr. Ioan Nicoară, prof. Gherla . . .	10—
Majorul Popa, Brașov . . . . .	5—

Ca răscumpărare de felicitări dela:

Ales. Nemeș, Gherla . . . . .	10—
Iuliu Albini, Zlatna . . . . .	10—
Ioan Cismaș, Metești . . . . .	10—
Ioan Crișan, Zlagna . . . . .	5—
Mihail Moldovan, Zlagna . . . . .	5—
Elie Câmpăan, Gy.-Szt.-Miklós . . .	2—
Petru Ciobotar, Ghimeș . . . . .	2—
S'au colectat în	
parohia Adămuș . . . . .	5—
„ Șomfalău . . . . .	1080
„ Hamba . . . . .	630

Cu prilejul căsătoriei dșoarei  
Lucreția Bozac, din Sâmbotelec  
cu dl Traian German, prof. Blaj:

Aurelia Dan . . . . .	50—
Văd. Ana German . . . . .	50—
Dr. Vasile Suciu . . . . .	55—
Ioan Dan . . . . .	60—
Dr. German . . . . .	20—
Ioan Bozac . . . . .	20—
Gregoriu Bozac . . . . .	10—
Familia Iuliu Ilian . . . . .	10—
Ioan Leoca . . . . .	5—
Niță Bozac . . . . .	5—
Mihail Șerban . . . . .	5—
Iuliu Busoiu . . . . .	5—
I. Dănilă . . . . .	4—
Emil German . . . . .	3—
Emil Bozac . . . . .	2—
Dr. Bozac . . . . .	2—
Elena Pop . . . . .	2—
E. German . . . . .	2—
Iacob Truța . . . . .	2—
Dr. G. German . . . . .	2—
Romeo Dan . . . . .	2—
Ioan Pop . . . . .	2—
Petru Suciu . . . . .	2—
Iuliu Dan . . . . .	2—
Iustin German . . . . .	1—
Simeon Leoca . . . . .	1—
N. N. . . . .	2—

# Noutăți.

**Din Arhidieceză.** Ieronim Dănilă paroh în Budatelec a fost numit paroh la Cătina și v.-protopop al districtului Cătinei.

**Sărbătoarea Trei-lerari Patronii Gimnazului din Blaj** a fost ținută în anul acesta cu obișnuita festivitate. S. liturghie a fost oficiată de profesori ai școlilor noastre, pontificând directorul *Dr. A. Cheșian*.

A urmat apoi ședința foarte reușită a tinerimii gimnaziale cu următorul program:

1. „Sânge de soldat“ de Blohn: „marș“; orh. gimn.
  2. „Episcopul Grigorie Maior“; discurs rostit de Zaharie Pop, stud. cl. VIII.
  3. Vântul suflă dela ost“ de Bönicke, corul gimn.
  4. „Moise“ de Carmen Sylva, decl. de Iuliu Miclea, stud. cl. VIII.
  5. „Isten akaratja“ de Tompa Mihály, decl. de Arion Pescar, stud. cl. VII.
  6. Puturiu românesc“ de Iacob Mureșian; orh. gimn.
  7. „Monitum in sequentem Chrisostom orationem antequam iret in exilium“; rostită de Ioan Rus, stud. cl. VIII.
  8. „Doina voinicească“ de Iacob Mureșian: cor cu solii: I. Miclea, I. Tocaciu, stud. cl. VIII. și R. Fodor, cl. V.
  9. „Ομιλία του Ιωάννου Χρυσόστομου πρό τῆς ἑξορίας“; rostită de Emil Rișca, stud. cl. VIII.
  10. „Sucita“, polcă franceză de P. Un. orh. gimn.
  11. „Graf von Habsburg“ de F. Schiller, decl. de Cornel Bian, stud. cl. VII.
  12. „Marș final“; orh. gimn.
- Seara a fost balul, care a reușit foarte bine atât ca succes moral cât și material.

**Contribuiri pentru „Masa studenților“ din Blaj:** „Patria“ institut de credit și economii, Blaj, 100 cor. „Detunata“ institut de credit în Bucium, 20 cor. Pe lista elevului *G. Șerban*, din cl. V. gimn. au contribuit: Octavian Opreș, Lissa, 1 cor. Ioan Mateiu, Șerban 2 cor. 30 fil., Dumitru Nistor, 1 cor. Eulichiu Stanislau 1 cor., Alexandru Pop 1 cor. 50 fil., Iosif Cațaveiu 2 cor., George Popa 1 cor., Damaschin B. Cațaveiu 1 cor., Alex. Cizmaș 1 cor., Nicolae Gușeală 1 cor., George Gușeală 50 fil., Ioan Simu 60 fil., Ioan Ganea 1 cor., Nicolae Simu 1 cor., Filip Simu 2 cor. = 18 cor. — Pe lista lui *Vasile Pasca*, cl. V. gimn.: Carol Pasca, Zăicani, 60 fil., Veronica Robesc, Hațeg 40 fil. Simeon Ad. Grădiște 50 fil. „Ulpiana“ Grădiște 5 cor. Ioan Pasca, Zăicani 40 fil. P. sf. Ant. 14 fil. = 7 cor. 4 fil. Pe lista lui *Avel Opreș*, V. gimn., Poporul gr.-cat. din parohia Ploscabaia 10 cor., Ioan Pop protopop Hunedoara. 2 cor., Nicolae Vinalia cantor 1 cor. 20 fil. „Agricola“ 5 cor., Nicolae Sora 1 cor. 20 fil., Joja Opreș proprietar, Felincul sup. 60 fil. = 20 cor. — Pe lista elevului *Aurel Irhaș*, clas. VI. gimn.: *Dr. Ioan Lupaș*, Săliște 6 cor., Nicolae Dancu 3 cor., Petru Comșa 3 cor., Jordachie Roșca 2 cor., Ioan D. Bârsan 1 cor., Nicolae Apolzan 1 cor., Victor Pop 2 cor., Stan Stălea 1 c., Petru Dragits 4 cor., Teodor Popa 2 cor., *Dr. Comșa* 5 cor., *Dr. Borcia* 2 cor., = 32 coroane. — Pe lista elevului *Aurel Pop*, cl. V.: Traian Hădărean, Cămărașul deșert 1 c. Iosif Pop 2 cor. = 3 cor. Dăruitorilor le exprimăm sinceră mulțumită. *Consiliul de Administrație.*

**Dela Reuniunea de misiuni sfinte a preoților din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-lulia și Făgăraș.** Se atrage atențiunea preoților noștri asupra §. 5. l. f., tit. IV. a regulamentului reuniunii de misiuni, în sensul căruia „membrii cari au să predice sunt în drept, să ceară comunicarea programului misiunilor cu 6 săptămâni înainte de ținerea lor.“ Fiindcă se apropie timpul paresemilor, doritorii de-a aranja misiuni în parohiile lor, sunt rugați a însuși prezidiului de cu vreme programul lor. *Prezidiul.*

**Convocator.** P. T. Domni membri și binevoitorii „Casinei române“ din Blaj, sunt invitați cu toată onoarea a lua parte la a XIV. adunare generală, care se va țineă *Duminecă în 27 Februarie a. e.* la 10 oare a. m. în localul Casinei. Blaj 18 Febr. 1910. *Dr. Ambroziu Cheșian*, vice-președinte, *Ioan Fodor*, notar.

**Di Aurel P. Bănuț**, director artistic al societății pentru fond de teatru a ținut în 17 c. o conferință publică, în sala gimnaziului din loc, în care a tractat cu multă pricepere, într'un limbaj frumos, cerințele teatrului modern. A atins, deasemenea cu multă pricepere, și lipsurile și greutățile, pe cari trebuie să le birnie înființarea unui teatru la noi, unde lumea e așa de puțin înțelegătoare față de chestiile mari. Respectele noastre d-lui Bănuț, care știe să fie apostol al teatrului românesc.

**Mulțumită.** Credinciosul nostru poporan Teodor Popa, a binevoit a dăruii sf. noastre bisericii suma de 200 coroane pentru care faptă creștinească și pe aceasta cale i-se aduce sinceră mulțumită. Mureș-Săncraii, la 13 Febr. 1910. *Aug. Marcu*, preot gr.-cat.

## Posta Redacțiunii.

*On. Abonenți.* Administrația foii noastre roagă pe on. doi cari ne spedează prețul abonamentului să însemne pe cuponul assignațiunii postale numărul sub care li-se trimit foaia și care e tipărit pe adresă. Iar întru cât sunt abonenți noi să o serie, aceasta pentru delăturarea întârzierilor cu expediția foii.

— n. — p. Nu se poate, ne pare rău  
*Gyerkés M. Székelyudvarhely.* Nu anunțăm decât cărțile, cari ni-se trimit.

*Posturile la noi.* E o chestie cu mult mai gravă, decât ca s-o facem obiect de discuție în foaie. Nici chiar chestiunea cealaltă nu o aflăm actuală. Poate însă să publicăm scrisoarea dv. cu puține modificări.

*T. F.* Nici un articol, al cărui autor nu ni-se face cunoscut, nu-l putem publica. În cât pentru traduceri, e lipsă să ni-se comunice și autorul originalului.

*V. M.* Exemplul, la care te provocai, nu ni-se pare a fi în realitate chiar așa de îngrijitor, cum îl crezi, de aceea l-am omis.

Nr. 14—1910.

(14) 1—2

## Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Gâmbuț (Gambucz, u. p. Magyarbükks, Alsófehér m.) prin aceasta să reiece să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cautiunea de 400 cor. adecă patru sute cor. la curatoratul parohiei gr.-cat., din Gâmbuț cel mult până la 15 Martie st. n. 1910 la 4 oare p. m. inclusive.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 15 Ianuarie 1910 sub Nrul 118 se pot studia zilnic la oficiul parohial gr.-cat. între oarele 8—12 a. m. Curatorul își rezervă dreptul a alege dintre oferenti pe acela, care-i mai convine — fără considerare la cferțul făcut.

Gâmbuț, la 2 Februarie st. n. 1910.

**Ioan Fărăian**,  
curator primar.

**Iuliu Bucur**,  
paroh gr.-cat.

Nr. 25—910.

## Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. edificândă în Budatelec (Budatelke p. u. Nagyczég—Budatelke, comitatul Kolozs) prin aceasta se reiece să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cautiunea de 500 cor., adecă cincisute coroane la curatoratul parohiei gr.-cat. din Budatelec cel mult până la 15 Martie 1910 la 12 oare din zi.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 3 Iunie 1909 sub Nrul 3932 se pot studia zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Budatelke între oarele 9—12 a. m. și 2—4 p. m.

Se observă, că a) reflectanții trebuie să aibă calificația recerută și b) curatoratul își rezervă dreptul, a încredința întreprinderea aceluia, care îi mai convine.

Budatelke (Budatelec), la 1 Febr. 1910.

**Ieronim Dănilă**,  
paroh gr.-cat.

**Vasile Filip**,  
curator primar.

(7) 3—3.

## De vânzare!

Să vinde din mână liberă fabrica de cărămidă și țiglă „NEPTUN“, și anume: o mașină de făcut cărămidă, o presă pentru scocuri, mai multe forme pentru uscatul și gletul, șoproane și alte recvisite aparținătoare fabricii de cărămizi.

Cei interesați să se adreseze la

**Dionisiu Trifan**  
**BLAJ.**

(10) 3—3

Să caută un PRACTICANT pentru farmacie. Reflectanții trebuie să fie absolvenți de clasa a VI-a gimnazială.

Oferte la CORNEL DEMETER farmacist SZÁSZVÁROS.

14 (2-2)

## Partea literară.

### Icoane din luptele Bisericii.

de I. Roşiu.

(Continuare).

23

III

#### Românii Ardeleni și Reformațiunea.

Autochtonia Românilor Ardeleni. — Defectele istoriei Românilor. — Baza de drept a continuității Românilor Ardeleni — Creștinismul în Dacia. — Ce-a fost Constantinopolul originar-minta? — Evoluarea jurisdicțiunii ierarhice a Constantinopolului. — Plaga noastră grecească. — Cum au ajuns Români sub ierarhia Constantinopolului? — Introducerea slavismului în Biserica română. — *Leirra* Ungurilor — Nedumeriri. — Fost-au în Ardeal episcopi «ortodoxi» în veacul XIV—XV? — Visuri de aur spulberate. — Biserica latină în evul mediu. — Viața bisericească a Românilor Ardeleni înainte de reformațiune. — Reformațiunea în Ardeal. — Cuceririle protestantismului. — Înăvărțarea sectelor protestante — Primele urme de propagandă luterană între Români Ardeleni. — Cum a ajuns calvinismul în Biserica română ardeleană? — Tipărituri luterane și calvinoromâne. — Prote-tanții cu arama pe față: «Tâlcul Evangeliilor». — Cel dintâi vladic român calvinizat. — Ștefan Báthory și Români Ardeleni — Un spirit negustoresc: Coresi — Din prefața Patiei dela Orăștie. — Sinodul din Dobrișin și calvinizarea poporului român — Isprăvi de-ale protestanților. — Certe. — Epoca lui Mihail Viteazul. — Politica lui Bethlen: «Dacia protestantă» din contopirea Transilvaniei cu Moldova și Muntenia. — Ciriil Luccaris. — «Reformatorii și Aula constantinopolitană. — Sfârșitul lui C. Luccaris și afurisirile urmașilor. — Opiniile lui G. Rákóczy — «Condițiile» lui Rákóczy — Sinodul dela Iași 1641—2. — Catehismul lui Rákóczy. — Martirajul lui Iorest? — Metehnele calvinești la culme. — Calvinismul sub vladicul Ștefan. — Un merit inconștient al episcopului Ștefan. — O figură legendară: Sava Brancovici — Corectura și concretizarea istoriei lui Sava Brancovici. — «Condițiile» aduse sub M. Apaffy. — Specimene din sâborul dela 1675 sub Sava Brancovici. — Căderea lui S. Brancovici. — Denumirea lui Iosif Budai de Piskintz. — Șovinismul grec: Ioasaf. — Vlădicia lui Varlaam. — Politica Habsburgilor. — Unirea religioasă a Românilor Ardeleni — Renitența și gelosia calvinilor față de Români, — Ochiri cu protestanții fataliști.

Înainte de a tracta chestia în merit, nu va strică să prindem baremi în puține conturi vagi și soarta Românilor ardeleni până la reformațiune.

Din cele unsprezece milioane de Români, câți viețuiesc răsleați în diferite părți (Regat, Transilvania, Basarabia, Bucovina, Macedonia, Istria șcl.) azi vre-o trei milioane (după statist. ung. din 1900: 2.799.479 V. I. Russu Șirianu: Români din statul ungar 1904 p. 15) formează poporul autohton al Ardealului.

Lipsa unor împrejurări mai favorabile, dar mai ales lipsa criticii istorice peste tot, referitoare la viața Românilor ardeleni, a tras un lung vâl negru pe istoria acestora și a umplut-o de nedumeriri, mai ales în ce privește „continuitatea Românilor pe teritoriul Ardealului” — contestată de câtră frații noștri unguri — începând dela colonizările lui Traian în Dacia pe la 105 d. Hr. semnalate și de Dio Cassiu, Entropiu, Aeneas Sylviu, Inocențiu III, Antoniu Bonfiniu șcl. (V. Cipar: Acta et fragmenta hist. eeci. 1885, p. 1).

Astfel istoricii, cari s'au încercat să reconstruiască istoria Românilor ardeleni dinainte de veacul al treisprezece-lea, au dat de mari greutăți. atât cei români: Hajdeu, Xenopol, Onciul, Iorga, Bunea șcl. cât și cei străini ca: Rössler, Miklosich Hunfalvi, Karásonyi șcl.

Starea primitivă, în care au tângit Români lungi veacuri de-arândul; invasiunile barbarilor, cari s'au perândat tot meren pe teritoriul Ardealului de azi purtând cu sine toată asprimea necioplită a evului de mijloc; spiritul rasboinic; vecinca nesiguranță, continua influință străină deprimătoare, cum a fost și cea slavă și bulgară șcl.; mai apoi și lipsa de monumente ori alte semne și rămășițe eclatante, împreună cu lipsa de cronici potrivite: explica în destul faptul: pentru ce o mare parte din istoria Românilor ardeleni nu e încă concretizată, — și tâl-

cuiște deci și faptul: pentru ce chestiunea continuității Românilor pe pământul ardelean încă nici azi nu e pe deplin lămurită.

Aceasta de altcum e treaba viitorului și a istoriei; noi aci n'avem, decât să statorim un plan *strict juridic*, din care să mâncăm spre a putea porcede mai departe.

Dreptul roman și după acesta celelalte moderne în atari cazuri, când faptul tras la îndoială există în parte și e probabil (cum e și cu continuitatea noastră, proptită pe realitatea, că Români de fapt există și azi în Ardeal și încă nu li-a putut fi contestată continuitatea: pragmatic și cu dovezi pozitive). — repetim: drepturile amintite se folosesc ca și atunci de: *presumții de drept*; presupun adecă faptul probabil ca *fapt dovedit* și-l susțin ca atare, până nu-i vor putea răsturnă dovezile contrare.

Deci și noi aci, spre a putea urmări unele perioade din istoria de mai târziu a Românilor ardeleni, considerăm de fapt neîndoios continuitatea — și deci autochtonia noastră în Ardeal, și astfel ne vedem de treabă mai departe.

Cei ce nu vor să ne conceadă acest punct de mâncare, n'au decât să ne aducă dovezi contrare *pozitive și hotărâtoare*, pe cari însă noi — cei cu baza de drept — știm, că nu-i nădejde să le poată cândva produce.

Urmașii Romanilor păgâni, colonizați de Traian în Dacia, s'au creștinat prin veacul al IV. — E tare probabil însă, că creștinarea aceasta nu s'a desăvârșit îndată, ci s'a trăgănat până și în veacul al VII-lea. Faptul, ca d. p. Tertullian afirmă hotărât, că Dacia ar fi fost convertită deja la capătul veacului II. nu va să zică altceva, decât, că între între Daci deja pe timpul acesta începă a cuceri creștinismul (Migne: Patrol. lat. II. c. 650. Tertull. I. „Adv. Iud.”)

Constantin cel Mare, sub sceptrul căruia — pe lângă mulțimea celorlalte popoare — s'au ținut și Romanii-daciani, asigurând creștinismul și în legi (312 d. Hr.): a provocat o vie mișcare creștinească și în Dacia. Se crede, că și sf. Nicet. ba și sf. Ioan Gură-de-Aur să fi stărut la convertirea acestor romani (V. Dr. I. Ardelean Ist. diec. române gr-cat. de Oradea-mare I. p. 75.)

E fap, că acești romani neoști au stat dela început sub patriarhia dela Roma.

Acelaș Constantin, care a întărit și propagat credința bisericii romane — a făcut și din vechiul Bizanț: *loc de reședință* al unui Epis-op, sufragane metropolitului din Heraclea Acesta a fost Constantinopolul (orașul lui Constantin de azi).

Fiind adecă un bun centru de comerț și l-a ales de oraș de frunte; iar ca firească urmare: a stărut să-i mărească vaza și marea pe toate terenele.

Astfel apoi, deja aproape jumătate veac după moartea lui Constantin. în Sinodul Constantinopolitan din 381, episcopia Constantinopolului e ridicată prin canonul 3., la rangul de patriarhie de frunte: în rândul al doile, de loc *după cea din Roma*; iar prin canonul 28., al Saborului din Calcedon (451.) *i-se subordonă* toate bisericile din Pont, Asia,

Francia și toate provinciile ocupate de barbari, deci și Dacia Traiană. Se înțelege, că toate schimbările acestea n-au avut de fel colorit de *schismă*, — caci eră totul numai o simplă dispoziție ierarhică. (După altă părere: Dacia Traiană a rămas și după sâborul dela Calcedon sub exarhatul din Tesalonica și deci sub patriarhia apusului până mai târziu, v. Auner: Câteva momente din încep. bis. rom. Blaj 1902 p. 72).

Celelalte provincii romane ca: Macedonia, Tesalonica, Grecia, Peloponez, Iliria șcl, au rămas mai departe sub grija nemijlocită a patriarhiei dela Roma. Aceste anume n-au trecut sub jurisdicțiunea Constantinopolului decât prin rumperea lui Leone III. Isaurul pela 733., când cu lupta iconoclaștilor.

Probabil, că atunci au ajuns sub Constantinopol, în mâinile grecilor, toți români — pentru o vreme mai lungă (V. și Dr. A. Grama Ist. bis. rom. un. cu Roma Blaj 1884 pag. 34 u.)

„Acestei supremații grecești trebuie să i-se ascrie — zice un indignat — toate relele, cari le suferă națiunea română în timp de mai multe veacuri, de aici *întunecimea*, ignoranța și necultura la preoțime și popor, cum și *rarele date despre existența națională* a poporului. Până fuseră toți sub jurisdicțiunea patriarhului roman: corespunzătoare continue între regii și episcopii lor și între pontificele roman...” (Dr. Ardelean Ist. diec. rom. gr-cat. de Oradea M. I. 33) au mai dat semne și despre Români; de când au ajuns însă aceștia sub patriarhia grecilor faimoși despre toleranța lor față de un popor mai mic, cum au fost și Români a — stagnat totul.

În marea schismă Fotiană din veacul IX-lea Români sigur n'au avut vr'un rol activ însemnat: erau sub ierarhia grecilor deveniți atunci schismatici.

La capătul veacului IX majoritatea Românilor se vedea a fi fost iarăși sub Roma, — până pela 1015 (V. Dr. Ardelean o. c. p. 35.)

Mai târziu craiul vlah: Ioaniciu (Ioniță) stă în corespondență cu papa Inocențiu III. și-i scrie acestuia: cum *il ademenesc grecii* adecă împăratul și patriarhul grecesc, să se alătore lor, dacă voește să-și asigure împărăția. Trimite pontificelui, arhiepiscopului său vase, haine, de mătăasă, ceară, cai șcl. în semnul reverinței. În alt loc scrie: N'avem *chrismă*; — aceea o căpătăm odinioară dela Greci, cari azi ne urăsc și pe noi, chiar cași pe voi Români. Inocențiu III. răspunzând: îi trimite sceptru și coroană zicându-i între altele: Te întărim de rege al lor (Româniilor) îți trimitem coroana și sceptrul, cari ți-le va predă (cardinalul delegat) în numele nostru și va primi jurământul tău, precum și pe tine și pe supușii tăi întru ascultarea bisericii romane. (Cipar: Acta et fragm. p. 7.)

Tot de câtră pontificele roman au fost unși întru crai și principii bulgaro-vlahi: Simeon, Petru și Samuil.

(Va urmă).

## Bibliografie.

### A apărut:

În „Biblioteca populară Socec:

Nr. 77., Guy de Maupassant  
*Pe coastele Italiei*, traducere de A. Mândru.

Nr. 87. *Granițele sănătății sufletești și Nebunia*, studiu de psihologie morbida de Dr. Duscianu.

Nr. 90. *Maica Melania* și alte șase povestiri de N. N. Beldiceanu  
Din „Biblioteca pentru toți“ edit. Alcalay, am primit:

Nr. 506., Conan Doyle *Spovepania unui medic*, traducere de Ludovic Daus.

Nr. 530, Ivan Turgeniev: *Poeme în proză* traducere de Ludovic Leist.

Calendarul „Bibliotecii pentru toți“ pe 1910, un prea frumos calendar în formatul volumelor din aceeași editură, împodobit cu o mulțime de ilustrațiuni.

Din Biblioteca editată de „Minerva“ ni-s'a trimis:

Nr. 49. Sextil Pușcariu: *Cinci ani de mișcare literară (1902—b)* traducerea rapoartelor făcute de același autor pentru o revistă germană de specialitate.

Nr. 56. Douglas Jerrold *Mostrările doamnei Caudel*, traducere de I. Raduț. O plăcută lectură plină de umor.

V. B. Munteșcu: *Delu noi din sat* câteva poezii mai vechi de ale autorului, publicate cu gândul de a da venitul curat în favorul edificării unei biserici în comuna sa Salo-văstru. Costă 50 bani.

M. Străjanu: *Despre visuri aparițiunea spiritelor și fenomenele înrudite cu acestea*. Pag. 31. prețul 1 leu.

Acelaș: *Insemnătatea și influența morală a caracterului și a bunelor maniere*, după Smiles. O colecție de povește și pilde vrednice de a fi urmate ales de tinerețea noastră căreia lectura acestei scrieri îi poate fi de mare folos, pag. 35 prețul 1 leu.

A apărut nrul 10 din „Revista politică și literară“, ce apare la Blaj sub direcția dlui Aurel Ciato și cu colaborarea celor mai distinși scriitori ai noștri. Sumarul bogat și variat al acestui număr este următorul: Dr. V. Nițescu: Rolul conștiinței; M. Lucian: Scrisoare (poezie); Aurel Ciato: Dl. P. P. Carp și chestia națională; D. D. Pătrășcanu: În tren (nuvelă); D. I. Nichifor: La chef (poezie); M. Străjanu: Puterea sufletească de C. Rădulescu—Motru; Ales. Pop: Gândiri de anul nou (nuvelă); Dr. V. Meruțiu: Ocenele

din România; Iunior: Economie națională—sociologie (Cronici); Hyperion: Pe o culme solitară (poezie); Dr. Ștefan Pop: Bibliografia catehizmelor române vechi; Al. Ciura: Cronica literară (D. D. Pătrășcanu — Schițe și Amintiri); A. C.: Note politice (Atentatul contra primului ministru al României; Sfârșitul crizei; În preajma noului alegeri; Convorbirea între Dr. T. Mihali și actualul prim-ministru Khuen Héderváry). Informațiuni; Bibliografie; Reviste.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor respnz.: Augustin Gruția

## Ce e mai bun?

La tot cazul, decât ori-ce fel de untură de pește, e mult mai bună Emulziunea-SCOTT fiind ușoară de mistuit, produce efect vindecător grabnic.

E mai bună și pentru aceia, că o înghit cu plăcere și aceia, cari de untura simplă de pește s'au îngrețosat.



La cumpărarea Emulziunii, luați amănunțit marca de peșteră alui Scott: Pescarul

(50) 12-28

## Emulziunea-SCOTT

se preparează numai din cel mai curat oleu de ficat de pește ce se produce la Lofoten (Norvegia), — pentru că acesta e cel mai nutritiv în toată lumea.

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Prețul unei sticle originale 2 cor. 50 fl.

== Să capătă în toate apotecele. ==

## Băile Buziaș

## Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai-cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formării nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 6-7

## Să sprijinim arta română!

T. P.

De un timp în coace satele noastre sunt cutreierate de niște indivizi (agenți) de pe la diferite firme ca „Nicula“ etc., cari înșală bietul popor cu niște icoane, cari nu numai că sunt pocite și scumpe, dar sunt cu totul contrare și interzise stilului nostru bisericesc bizantin.

Încurajat de un interes popular, cred că corăspund unei adevărate necesități de mult simțită și împlinesc o datorință a tuturor Românilor, evlavioși și credincioși a tradițiunilor bisericesti, recomandându-mă M. On. Domni protopopi și preoți ca:

## Pictor bisericesc român.

După o praxă de mai mulți ani făcută în străinătate, în arta picturii bisericesti, și după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, m-am stabilit în comuna mea Agârbiciu Tr. Mediașului, unde asemenea am pictat ambele biserici.

Primesc în executare orice pictură în ulei ca: **iconostase (altare), orice icoane mărimi pe pânză, lemn, zinc etc., cruci, prapori etc., renoiri și reparaturi pictorale** tot felul de auri-turi până la cel mai fin aur veritabil cu prețurile cele mai moderate.

Poșed atestate de mulțumire pentru lucrările mele cerând sprijinul On. obștei române, semnez

cu deosebită stimă

**NICULAE BACIU,**

pictor bisericesc.

Agârbiciu (Szász-Egerbegy).

(12) 2-4

O prăvălie mixtă în Blaj în cel mai frecventat punct — din cauza unei alte îndreptinderi — să predă între cele mai favorabile condițiuni, eventual să vinde cu casă cu tot. — A se adresă la **WILHELM NAFTALI** în Blaj (Balázsfalva).

(4) 3-3

se adresează, cine dorește a-și procura varietăți autentice de:

## Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuire, fructe cu boabe, pueți, etc.

## Vițe altoite

(calitate superioară)  
viță europeană și americană cu și fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).

# FISCHER & COMP

Pomi Vitei

Singurul institut de asigurare ardelean

# „Transsylvania“

==== SIBIU ====

Strada Cisnădiei 5.

Strada Cisnădiei 5.

==== recomandă ====

## Asigurări împotriva focului

pentru edificiile, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

## Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix; asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2. 6-52)

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

# ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

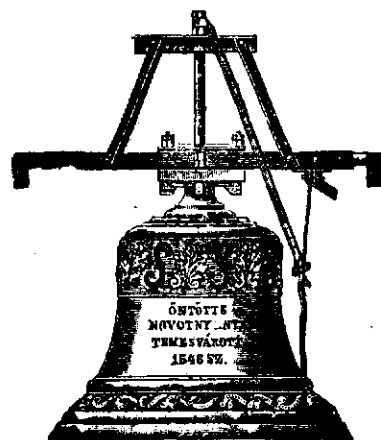
316-52



se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre întoarcere cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de ceapare. — Cu deosebire recomandă

ciopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare. — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.



Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

BCU Cluj / Central University Library Cluj

In propriul interes

Primește numai **BOHN**  
==== țigla ====

din Nagykikinda și Zomboly respingând ori ce altă țigla de calitate inferioră pentru că numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

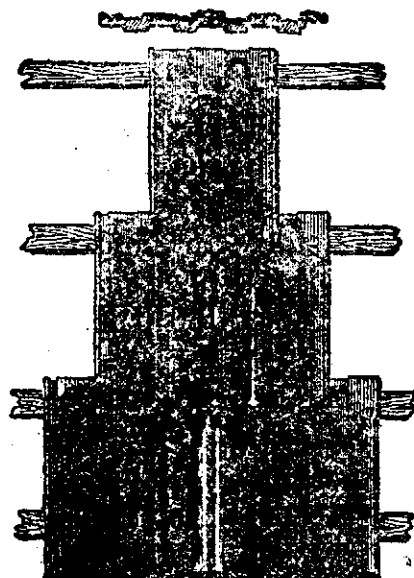
Cereți mostre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zomboly.

(27) 28-?



Țigla Bohn de Nagykikinda.



Țigla Bohn de Zomboly.

**A apărut:**

# Calendarul „UNIRII“

— pe anul comun 1910. —

==== Prețul: 50 fil. + 10 fil. porto postal ====